

НЕОЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ТА ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ: ЦИФРОВИЙ, КРЕАТИВНИЙ І СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНИЙ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ

Данкевич А.Є., д.е.н., професор

Національний університет харчових технологій

Глобальна економіка динамічно розвивається в процесі апробації цифрових інструментів для створення доданої вартості та максимізації прибутку. Нова економічна реальність – неоекономіка – передбачає глобальне переформатування ринків праці та капіталу, а також свідомості людей. Її філософія включає цифрові інновації як інструмент розвитку, креативність як економічну силу, етику як бізнес-норму та сталий розвиток як основу майбутнього. Зміни спонукають до концентрації наукових досліджень на питанні адаптації до нових умов. Дослідження мало на меті вивчення теоретичних аспектів формування доктрини концепції неоекономіки як системного явища та етики її економічного розвитку. Це вимагає розуміння парадигми змін (крізь призму цифрових, креативних та соціально-етичних факторів) та посилення діалогу щодо концепції співіснування суб'єктів ринку в новій цифровій реальності.

Термін «неоекономіка» передбачає заміну матеріальної складової класичної економіки інформацією, інтелектуальним капіталом та інноваціями [1]. Фундаментальною рисою, що відрізняє неоекономіку від її попередників, є її нематеріальна додана вартість (Рис 1). Неоекономіка формує нові підходи до взаємодії суб'єктів ринку, де пріоритетом стають креативність, інновації, інформаційні комунікації, комп'ютерні технології, віртуальні гроші (криптовалюта), глобалізовані, національно знеособлені сутності, що набувають цінності завдяки своїй затребуваності в соціальних відносинах.

Роль людства зведеться до операторів та інженерів. Це як порівнювати молокопереробні заводи в Україні та Німеччині. У першому випадку на

виробничому об'єкті потужністю 500 тонн молока на добу працює 600 осіб. Натомість, на другому, потужністю 5000 тонн на добу, працює лише 146 інженерів, які стежать за дотриманням системою заданих алгоритмів. При цьому величезні переробні цехи працюють у повній темряві.

Параметри	Класична економіка	Неоекономіка
Головний ресурс	Матеріальні активи (заводи, земля, нафта)	Інтелектуальний капітал (знання, інформація, технології)
Основний фактор зростання	Виробництво товарів	Інновації, творчість, дані
Бізнес-модель	Продукція, фізична власність	Послуги, підписки, цифрові активи
Ринок праці	Стабільні робочі місця, довготривалі контракти, соціальний пакет	Фріланс, гіг-економіка, віддалена робота, заміна понад 40% спеціальностей цифровими інструментами
Споживання	Купівля та власність	Оренда, спільне використання (Airbnb, Netflix)
Технології	Механізація, автоматизація	Штучний інтелект, блокчейн, VR/AR, Big Data
Екологія	Великі витрати ресурсів	Сталість, зелені технології
Фінансові системи	Традиційні банки, готівка	Криптовалюти, цифрові платежі
Реакція на зміни	Повільна, бюрократична	Гнучка, швидка адаптація

Рисунок 1.Парадигма неоекономіки

Джерело: підготовлено автором на основі [1, 5]

Українські агропромислові підприємства інтенсивно впроваджують цифрові платформи для управління виробництвом. Зокрема, Kernel запусив свій продукт Digital Agrobusiness (DAB), який поєднує інновації та традиційні підходи у виробництві сільськогосподарських культур, точному землеробстві та штучному інтелекті, плануванні, моделюванні та аналізі результатів. Він дозволяє змістити фокус планування та аналізу з поля на «виробничий підрозділ» [4].

Підприємства, як динозаври, знаходяться на вершині своєї екосистеми. І вони мають значні інструменти для реагування на зміни. Вони компенсують скорочення населення та споживчого попиту, скорочуючи витрати, створюючи нові потреби, зосереджуючись на менших, але багатших ринках та розвиваючи нові форми економіки. Однак такі зміни збільшують ризик нерівності та соціальних конфліктів і потрясінь, включаючи військові, у глобальному масштабі. Цифрова оптимізація 20-40% спеціальностей призведе до втрати робочих місць для близько 1 мільярда людей в світі.

Дослідження багатьох вчених свідчать про те, що суспільство має близько п'яти років, щоб виробити механізми адаптації до нової цифрової реальності. Повна адаптація до цифрової реальності може тривати від 20 до 50 років, залежно від темпів розвитку технологій та здатності суспільства до змін [2]. Водночас, цифрові рішення розглядаються як такі, що впроваджуються в бізнес-практику вже сьогодні, тоді як державні установи та суспільство лише починають про це думати. Місце і роль людини в неоекономіці залежатимуть від її здатності до саморозвитку та адаптації до нових умов. Тому критично важливими є міждисциплінарний ментальний діалог та розробка практичних етичних рекомендацій для суб'єктів цифрової грамотності, формування системи стимулів та комплексної системи законодавчих ініціатив.

Парадигма майбутнього світу в неоекономіці має базуватися на: розробці політики етичних компромісів у концепції «споживач-компанія-продукт-суспільство-держави-сталий розвиток»; формуванні парадигми нового соціально-економічного мислення та менталітету суспільства та бізнесу стосовно їхніх дій, культури та філософії взаємодії. Це дослідження показало, що не існує універсальних етичних гарантій у боротьбі з цифровою еволюцією бізнесу у створенні нової доданої вартості. Водночас існують такі базові речі, як освіта, духовність, креативність та розвиток критичного мислення, які дозволять людині залишатися автентичною та адаптуватися до нових реалій.

Висновки. Періоди змін супроводжуються соціальними потрясіннями та новими досягненнями. Доктрина неоекономіки не є винятком. На відміну від фінансової привабливості та екологічності цифрових інновацій, існує значна невизначеність щодо втрати доходів для значної частини населення та відсутність розуміння відповідальності за наслідки та результати неконтрольованого впровадження нейронних мереж. Водночас, люди є творцями цифрових змін. Саме люди, перш за все, визначають, які алгоритми будуть вбудовані в цифровий світ та які заходи самозбереження будуть застосовані. З етичних міркувань існує чітке усвідомлення необхідності залучення якомога ширшого кола учасників, а саме «споживач-компанія-продукт-суспільство-держава», щоб уникнути соціальних конфліктів та побудувати гуманний симбіоз співіснування в новій реальності.

Список використаних джерел

1. Baker D., Jayadev A., Stiglitz J. (2017) Innovation, intellectual property, and development: A better set of approaches for the 21st century.
2. Neo-economic doctrine of innovative economic transformation: digital, creative, and socio-ethical aspects of business [Electronic resource] / A. Dankevych, Y. Levchenko, V. Dankevych, V. Nitsenko, Keisha LaRaine Ingram // Фінансово-кредитні системи: перспективи розвитку. – 2025. – Т. 2, № 17. – С. 180–191. DOI: 10.26565/2786-4995-2025-2-15
3. Dzoba, O., Nitsenko, V., Dankevych, A., Ustenko, A., Bashynska, Y. (2024) Ethical and social incentives for the transformation of the enterprise management business model in sustainable development conditions. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, (4), pp. 172-179. <https://doi.org/10.33271/nvngu/2024-4/172>
4. Denysiuk, O., Svitlyshyn, I., Tsaruk, I., Vikarchuk, O., Dankevych A. (2022). Diversification in the enterprises' activities for sustainable development in the agricultural sector. *Rivista di studi sulla sostenibilita*, Pages 18 p. 85-102, doi 10.3280/RISS2022-002007
5. Horák, J., Bilan, Y., Dankevych, A., Nitsenko, V., Kucher, A., & Streimikienė, D. (2023). Bioenergy production from sunflower husk in Ukraine: potential and necessary investments. *Journal of Business Economics and Management*, 24(1), 1–19. DOI: <https://doi.org/10.3846/jbem.2023.17756>
6. Dankevych A, Dankevych V, Levchenko Y. EU integration and the business efficiency of the quality control system of dairy products: The dilemma of ukrainian enterprises. In: *Recent Trends in Business and Entrepreneurial Ventures* (pp. 61-83). Hauppauge, New York: Nova Science Publishers; 2023. DOI: <https://doi.org/10.52305/KZZV1105>

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І УПРАВЛІННЯ

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ТА ПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗЕЙ АПК

МАТЕРІАЛИ
XIV Всеукраїнської
науково-практичної конференції

20-21 листопада 2025 р.

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Київ НУХТ 2025

Підвищення ефективності діяльності підприємств харчової та переробної галузей АПК: Матеріали XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції, 20-21 листопада 2025 р. Київ : НУХТ, 2025. 236 с.

У збірник увійшли тези доповідей учасників XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Підвищення ефективності діяльності підприємств харчової та переробної галузей АПК», в яких розглянуто актуальні питання функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, висвітлено проблеми ресурсної, інноваційно-інвестиційної, фінансової та управлінської діяльності підприємств.

Розраховано на науковців, викладачів, аспірантів і здобувачів економічних спеціальностей закладів вищої освіти, яких цікавлять питання, пов'язані з функціонуванням підприємств харчової та переробної галузей АПК у сучасних умовах господарювання.

Редакційна колегія: О.Ю. Шевченко, С.В. Токарчук, О.О. Шеремет, Н.Я. Слободян, Ю.Г. Левченко, В.В. Рябенко (секретар), О.І. Тимченко (секретар).

Відповідальний за випуск канд. екон. наук, доцент Ю.Г. Левченко.

Матеріали конференції надруковано в авторській редакції.

Рекомендовано Вченою радою НУХТ
Протокол № 4 від 27 листопада 2025 року

© НУХТ, 2025

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ..... 10

1. Басюк Т.П. Використання в українських компаніях адаптивних моделей бюджетування і планування під час обґрунтування стратегічних рішень.....	11
2. Гончар В.В. Корпоративна етика як інструмент забезпечення економічної стійкості підприємств АПК.....	13
3. Городова Д.О. Вплив воєнного стану на економічний розвиток України.....	15
4. Гривківська О.В., Мірчук Н.З. Особливості побудови та функціонування механізму інвестиційного розвитку підприємств харчової промисловості в умовах сучасних викликів.....	18
5. Данкевич А.Є. Неоекономічні засади інноваційної трансформації підприємств харчової та переробної промисловості: цифровий, креативний і соціально-етичний вектори розвитку.....	19
6. Демиденко О.Ю. Сучасні тенденції інвестиційного розвитку підприємств харчової промисловості.....	23
7. Ємцева Г.Ф. Проблеми функціонування підприємств АПК України у період дії правового режиму воєнного стану.....	25
8. Ємцев В.І., Шпакович В.І. Перспективи розвитку вітчизняного яєчного птахівництва в сучасних умовах.....	27
9. Іванюта Т.М., Гаркуша О.Є. Стратегічні вектори розвитку підприємств в умовах трансформаційних викликів.....	29
10. Калінін О.В. Цифрова трансформація операційного менеджменту в АПК: від інтуїції до data-driven рішень.....	32
11. Карпінський О.С. Аналіз ринкових ризиків та їх вплив на діяльність підприємств харчової промисловості.....	34
12. Макаренко Д.О. Стратегічні орієнтири розвитку харчової промисловості.....	36
13. Мокренко К.О. Експортний потенціал українських харчових підприємств: стратегічні орієнтири та бар'єри.....	38
14. Піх О.З. Українські підприємства харчової промисловості в умовах змін: досвід та перспективи адаптації.....	39
15. Піх М.З., Навроцька Л.О. Технологічні трансформації в харчовій промисловості: від автоматизації до здорового харчування.....	41